

4. Vroeë strofiese himnes

a. Die Intog lied

TEKS

Strofe 1

Ἦσισμα καινὸν ἔσωμεν, λαοὶ,
τῷ ἐπὶ πόλου
καθεζομένῳ Χερουβεὶμ.

Βαία μετὰ παίδων
βαστάζοντες, εἴπωμεν·

Γενοῦ ἡμῖν, δέσποτα,
ὁδηγὸς πρὸς τὴν ζωὴν·

Διὰ ἡμᾶς γὰρ παρεγένου,
ὁ ἐν τοῖς ὑψίστοις
οἰκῶν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Strofe 2

Ἐχαῖρεν ἡ κτίσις ἐπὶ σοί,
θεὸν ὁρῶσα
ἐπὶ πάλου καθήμενον·

Ζῶντα γὰρ ἐν εὐσεβείᾳ
τὰ βρέφη ὑμνοῦσί σε,

Ἡμεῖς δὲ βοῶμέν σοι,
ἄσαννά, υἱὲ Δαυίδ,

Θεὸς ἄφθης ἐν ἀνθρώποις,
πάντων βασιλεύων,
καὶ ζῶν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Strofe 3

Ἰδόντες οἱ παῖδες τὸν Χριστόν,
βαίοις τούτου
ἀνευφημοῦντες ἔλεγον·

Κύριος ὁ ἐπὶ πάντων
ἐγήλυθε σήμερον,

Λυτρῶσαι βυλόμενος
τὸν Ἀδὰμ ἐκ τῆς φθορᾶς,

Μεθ' ἡμῶν τῶν ἐκβοώντων·
ὅτι βασιλεύει
ἀεὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Strofe 4

Νήπια ἐβόων σοι, Χριστέ·
εὐλογημένος
ὁ ἐλθὼν καὶ ἐρχόμενος.

Ξενίζονται τῶν τοῖς λόγοις
κραζόντων οἱ ἄνομοι

Ὅμοι δὲ προσέρχονται
Φαρισαῖοι φθουερῶς

Πεφμῶσαι τοὺς βοώντας·
ὅτι βασιλεύεις
αὐτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας.

Strofe 5

Ῥύσασθαι τὸν κόσμον ἐκ φθορᾶς
ἐπὶ τὸ πάθος
παραγένου, φιλόνηρωπε.

Στρωνυῖει ἐν τῇ ὁδῷ
ὁ ὄχλος ἰμάτια.

Τοὺς κλάδους δὲ ἔκοπτον
ἐκ τῶν δένδρων οἱ λοιποί,

Ἵγπαυτῶντές σοι τῷ κτίστῃ,
ὅτι βασιλεύεις
καὶ ζῆς εἰς τοὺς αἰῶνας.

Strofe 6

Φωνὴν τοῦ προφήτου ὁ σωτὴρ
πληρῶσαι θέλων,
ἐπὶ πάλου ἐκάθισεν.

Χαίρετε εὐφραίνεσθέ τε,
Σῶν τέκνα ἐν αὐτῇ,

Ψάλλοντες καὶ λέγοντες,
ὡσαννά, υἱὲ Δαυίδ.

ἽΩς βροτὸς ὤφθης τοῖς ἀνθρώποις,
ὁ βασιλεύων
καὶ ζῶν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Vertaling

Strofe 1

Volkere, laat ons 'n nuwe lied sing
ter ere van Hom wat op die uitspannel
bo die Cherubs sit.
Terwyl ons palmtakke saam met die kinders
dra, laat ons sê:
'O Heer, wees U vir ons
die Gids tot die lewe.
Want ter wille van ons het U gekom,

U wat in die allerhoogtes
woon tot in ewigheid'

Strofe 2

Die skepping het hom verheug oor U
toe dit God aanskou
wat op 'n esel sit.
Want in vroomheid
besing die kinders U as die Lewende,
en ons roep uit tot U:
'Hosanna, Seun van Dawid,
As God het U verskyn onder mense,
U wat heers oor almal,
en lewe tot in ewigheid.'

Strofe 3

Toe die kinders die Christus gesien het,
het hulle Hom met palmtakke
geprys en gesê:
'Die Here wat bo almal verhewe is
het vandag gekom!
want Hy wil Adam verlos
uit die verderf
saam met ons wat uitroep:
"Hy regeer
altyd tot in ewigheid!"

Strofe 4

O Christus, suiglinge het tot U geroep
'Geseënd
is Hy wat gekom het en wat kom.'
Die wetteloses staan verbaas oor die woorde
van hulle wat (so) uitroep,
en terselfdertyd nader
Fariseërs om met nydigheid

die mond te snoer van hulle wat roep:
'U self regeer
tot in ewigheid!'

Strofe 5

Om die wêreld van verderf te red
het U gekom
om te ly, O Mensevriend!
Die skare strooi op die pad
hulle klere uit.
En die res het takke
van die bome afgekap,
terwyl hulle U die Skepper tegemoetgaan,
omdat U regeer
en lewe tot in ewigheid!

Strofe 6

Begerig om die woord van die profeet
te vervul, het die Redder
op 'n esel gesit.
Wees bly en verheug julle,
Sion se kinders,
terwyl julle psalmsing en sê:
'Hosanna, Seun van Dawid!
As sterfling het U verskyn onder die mense,
U wat heers
en lewe tot in ewigheid!'

KOMMENTAAR

Agtergrond

Die verskyning van die *kata stichon* of gelykrelige himnes in die tweede helfte van die vyfde eeu was 'n belangrike stap in die rigting van meer vaste en artistiese liedvorme. Die gelykrelige himnes het egter net 'n kort periode van populariteit belewe voordat hulle vervang is met die gesofistikeerde strofiese himnes wat in die

sesde eeu in die sogenaamde *kontakion* sy hoogtepunt bereik het. Ons is egter gelukkig om enkele voorbeelde uit die vyfde eeu (Trypanis 1981: 418) te besit van strofiese himnes wat die oorgang vorm van die *kata stichon* himnes na die *kontakion*. Mitsakis (1983: 30-31) skryf in hierdie verband:

If the *kata stichon* hymns represent the first important stage in the development from the simple rhythmic prose to the accentual metrical system, the hymns Ἄσμα καινόν ('The new song') and Ἐθήρευσάν με ἄνομοι ('The impious ones have sought after me') cover the distance that was needed for hymnography to pass normally from the single line of the *kata stichon* hymns or the couplet to the strophe, showing thus the appearance of the *kontakion* as impending.

Ons het in hierdie himne meeste van die elemente wat die volmondige strofiese himne van die sesde eeu uitmaak: prooimion (in die Lydingshimne), strofes, strofiese isosillabie, alfabetiese akrostiek en refrein.

Struktuur

Hierdie Intoghimne bestaan uit 24 alfabetiese drierelige (tristicha) en tweerelige (disticha) eenhede wat in pare van vier altesaam 6 strofes vorm: Die eerste eenheid is telkens 'n tristichon, en die res disticha, behalwe die vierde eenheid wat met die toevoeging van die refrein weer eens drierelig word. Tematies kan ons die himne soos volg indeel:

A. Liturgiese deel: (strofes 1-2)

1. *Exhortatio* tot gelowige volk om Jesus te loof en tot Hom te bid. Rede: Hy het ter wille van ons mens geword (α-δ);
2. Gerig tot Christus: Die skepping, die kinders van destyds, en ons is verheug dat U mens geword het (ε-θ);

B. Narratiewe deel: (strofes 3-6.1)

1. Die kinders met palmtakke: hulle loflied met Jesus se intog (ι-υ);
2. Die nydige en bestraffende reaksie van die wettelose Fariseërs (ξ-π);
3. Gerig tot Christus: sy koms ter wille van die redding van die kosmos (ρ);
4. Die skare werp hulle klere en palmtakke op die pad en gaan so hulle Skepper tegemoet (σ-υ);

5. Jesus ry op 'n esel en vervul die profesie (ϕ).

C. Liturgiese deel: (strofe 6.2 - 6.4)

1. *Exhortatio*: die gelowiges as kinders van Sion moet hulle in Christus verbly (χ - ψ);
2. Gerig tot Christus: alhoewel koning wat lewe tot in ewigheid het U as sterfling gekom.

Die refrein, wat bestaan uit die basiese vorm $\epsilon\iota\varsigma\ \tau\omicron\upsilon\varsigma\ \alpha\iota\omega\upsilon\alpha\varsigma$, word vloeiend ingeskakel by die sloteenheid van elke strofe, en wel op die volgende wyses:

1. deur \acute{o} + partisipium met vokatiwe krag (strofe 1 en 6);
2. ingelei deur 'n $\acute{o}\tau\iota$ -sin, tweemaal na die werkwoord $\beta\omicron\acute{\alpha}\omega$ (strofes 3-5);
3. eenmaal deur die konsessiewe gebruik van die partisipium (strofe 2).

Interpretasie

Hierdie Intoghimne staan bekend onder die inleidende woorde: 'Die nuwe lied'. Hiermee kom dit te staan in 'n tradisie wat reeds teruggaan tot die Ou Testament (Jes 42: 10; Psalm 33: 3; 40: 4; 96: 1; 98: 1; 144: 9; 149: 1). Hiervan skrywe Van Selms (1979: 6):

Uit hierdie ses psalmverse is dit duidelik dat die uitdrukking 'n nuwe lied, wanneer dit in die erediens van die tempel gebruik word, aandui dat die tradisionele liedere wat van oudsher in die liturgie gesing is, as onvoldoende beskou is om die nuwe, grote en onverwagte ingrype van die Here na behore te verheerlik As die besef ontwaak dat die nuwe dade van die Here so geweldig is, dat hulle 'n ommekeer in die geskiedenis bring en die uitsig op 'n nuwe tydperk open, is daar behoefte aan "n nuwe lied'. Die 'nuwe lied' is verbind aan die ervaring van God se wêreldheerskappy Met ander woorde ... dit sien op die koms van die ewige Godsryk wat die einde van die geskiedenis sal wees Dit bring ons in die sfeer van die eskatologie, die uitsig op die nuwe aarde, waar geregtigheid heers

Van Selms wys daarop (1979: 7) dat hierdie 'nuwe lied' eers weer in die apokriewe boek Judith (16: 13) teruggevind word. Dit pas in by die konteks, want die Here het haar in staat gestel om sy volk te bevry en weer 'n toekomsvisie te gee. Hierdie

uitsig op die nuwe Godsryk vind ons tweemaal terug in die Nuwe Testament. Die *locus classicus* is Openbaring 5: 9, waarin die hemelwesens die nuwe lied aanhef omdat Christus as die Lam die boekrol kan open. En hieruit blyk (verse 9-10) dat ook hier die gedagte van die Goddelike bevryding en die nuwe Godsryk aanwesig is. Ook in Openbaring 14: 3 staan die 'nuwe lied' van die 144.000 in verband met redding deur God in Christus. Die lyn tussen Ou en Nuwe Testament loop duidelik: Die 'nuwe lied' word midde in die liturgiese diens gesing in verband met die nuwe verlossingsdade van God, van sy koningskap en die nuwe era (Van Selms 1979: 8).

In die Intoglied word die 'nuwe lied' eweseer gekoppel aan die nuwe era, die binnekoms van die Godsryk deur die menswording van Jesus Christus, 'Hy wat koning is en lewe tot in ewigheid' (strofe 2.4). Dat hierdie lied bedoel is as voortsetting van die vermelde tradisie blyk dan ook uit die feit dat Christus se redding van die kosmos en veral sy ewige koningskap op die voorgrond staan (vgl ook Romanus se beroemde himne oor die intog: Maas-Trypanis No 16). Immers, dit is die kern van die refrein. Die lied word daarom gekenmerk deur vreugdeklanke: die himne begin en eindig met die liturgiese *exhortatio* tot vreugde in die Ewige Koning.

Die intog van Jesus word natuurlik ook gesien as die begin van die lydenstyd (vgl strofe 5.1), en die kontras tussen die vreugde van die kinders en die skares aan die een kant en die nyd van die Fariseërs aan die ander kant, word duidelik in die narratiewe deel geteken.

'n Verdere kontras, en een wat steeds weer in die kerklied, veral later in Romanus, voorkom, is dié tussen die Godheid en mensheid van Jesus. So word deur 'n woordspel Jesus gekontrasteer as die een wat verhewe ho die Cherubs in die hemel sit en wat later as mens op 'n esel vul sit: ἐπὶ πώλου (strofe 1.1) teenoor ἐπὶ πώλου (strofe 2.1 en 6.1). Verder word die kontras ook gestel tussen Jesus wat soos 'n sterfling onder mense verskyn het, terwyl Hy die Koning is wat ewig in die hemele woon.

Literatuurverwysings

- CHRISTOU, PK 1981. Θεολογικά Μελετήματα. 'Υμνογραφικά. Thessaloniki: Patriarchal Institute for Patristic Studies.
- MITSAKIS, K 1983. The hymnography of the Greek church in the early Christian centuries, in Τὸ Ἐμφυχὸν Ὑδωρ. Athene: Philippote.
- TRYPANIS, CA 1981. *Greek poetry from Homer to Seferis*. London.
- VAN SELMS, A 1979. 'n Nuwe lied - die betekenis en nawerking van 'n Bybelse uitdrukking, in Loader, JA (red), *'n Nuwe lied vir die Here*, 1-12. Pretoria: HAUM.